

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เสนอหลักการและแนวคิด ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็น 4 ตอน คือ

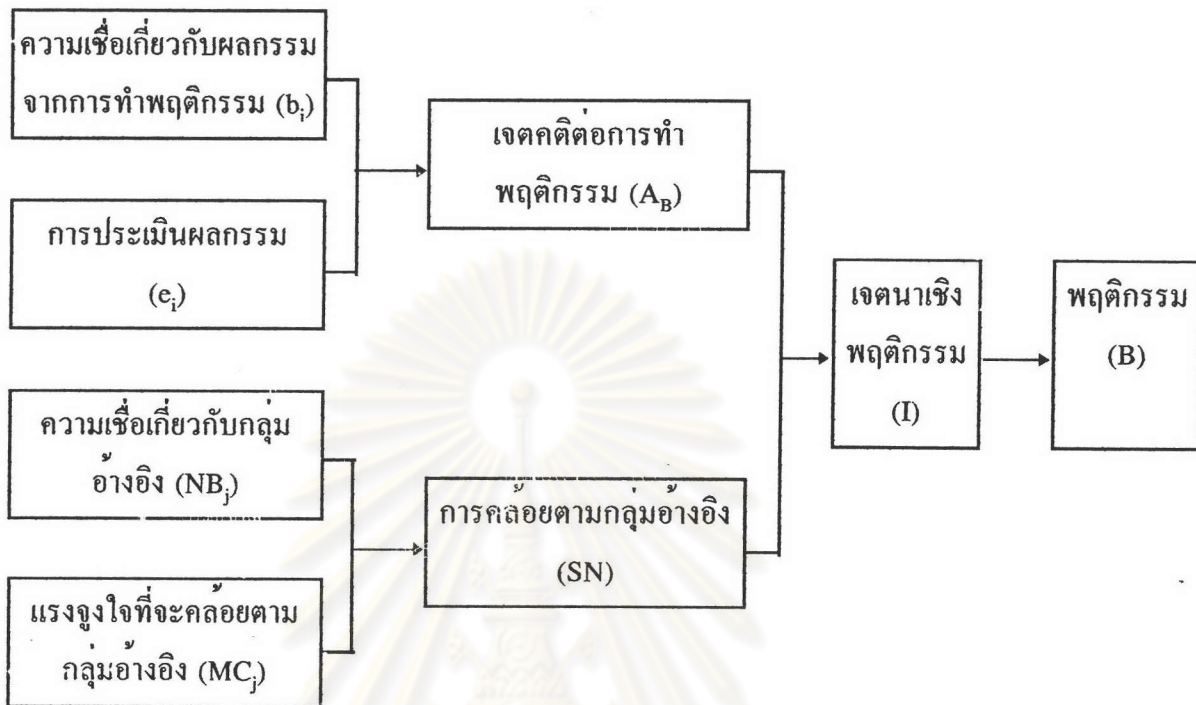
- ตอนที่ 1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action)
- ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
- ตอนที่ 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (ธีระพร อูวรรณโณ: 2535; Fishbein and Ajzen 1975, Ajzen and Fishbein 1980) มีสมมติฐานว่า การที่มนุษย์จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรม ต้องเกิดจากการพิจารณาถึงผลที่เกิดจากการกระทำโดยใช้ข้อมูลที่ตนมี อย่างมีเหตุผลใจความสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ พฤติกรรมของบุคคลนั้นมาจากเจตนาเชิงพฤติกรรม และเจตนาของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor) และอิทธิพลของสังคม (Social Influence)

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** คือ เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude) ย่อว่า A_B เป็นการวินิจฉัยของบุคคลว่าการกระทำนั้นเป็นไปในทางบวกหรือลบ ดีหรือเลว
2. **อิทธิพลของสังคม** คือ ปทัสฐานสังคม หรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) ย่อว่า S_N เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสังคมรอบข้างเขา ว่ามีความต้องการให้เขากระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม

โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างทฤษฎีโดยย่อ

ตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีดังนี้

1. **พฤติกรรม (Behavior)** เป็นการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเชิงพฤติกรรม
2. **เจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention)** เป็นเจตนาของบุคคลที่คิดจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ การกำหนดพฤติกรรมและเจตนาต้องมีความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา ซึ่งจะทำให้การทำนายมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น เจตนาของบุคคลในการกระทำเดียวสามารถวัด โดยการถามว่าเขามีเจตนาจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น เช่น

ฉันตั้งใจจะทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

เป็นไปได้: (+3) : (+2) : (+1) : (0) : (-1) : (-2) : (-3) : เป็นไปไม่ได้
 มาก   มาก   น้อย   ไม่ใช่ทั้ง   น้อย   มาก   มาก
 ที่สุด   2 อย่าง   ที่สุด

หรือการให้บุคคลประมาณโอกาสที่เขาจะทำพฤติกรรมนั้น เป็นจำนวนร้อยละ เช่น
โอกาสที่ฉันจะทำวิจัยในชั้นเรียน _____ %

เจตนาเชิงพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตัวแปรที่มีผลต่อความคงทนของเจตนา คือ ระยะเวลา เหตุการณ์ ที่เป็นเงื่อนไขกระทบ เช่น ถ้าน้ำมันขึ้นราคาแล้ว เจตนาการซื้อรถยนต์จะยังคงอยู่หรือไม่ ตัวแปรประสบการณ์ตรง การเคยเห็นคนอื่นกระทำ การมีทักษะในการทำพฤติกรรม ดังนั้น การวัดเจตนาภายหลังจากเกิดเหตุการณ์แทรกซ้อนดังกล่าวข้างต้น จึงควรนำตัวแปรเหล่านั้นมาร่วมพิจารณาด้วย จะเพิ่มความหนักแน่นของความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับพฤติกรรมได้มากขึ้น

ต่อไปจะกล่าวถึงรายละเอียดของตัวแปรแต่ละตัวตามทฤษฎี

3. **เจตคติต่อพฤติกรรม** (Attitude Toward The Behavior) (Ajzen และ Fishbein 1980: 68-73)

เจตคติต่อพฤติกรรม หมายถึง การประเมินทางบวก-ลบของบุคคลต่อการกระทำนั้น หรือเป็นความรู้สึกโดยรวมของบุคคลที่เป็นทางบวก-ลบ หรือการตัดสินว่าเป็นสิ่งที่ดี-เลวของบุคคลต่อการกระทำพฤติกรรม หรือสนับสนุน-ต่อต้านการกระทำนั้น (Ajzen และ Fishbein 1980: 56) โดยทั่วไปถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อการทำพฤติกรรมนั้นมากเท่าใด บุคคลก็ควรมีเจตนาหนักแน่นที่จะทำพฤติกรรมมากเท่านั้น หรือในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีเจตคติทางลบต่อการทำพฤติกรรมมากเพียงใด บุคคลก็ควรมีเจตนาหนักแน่นที่จะไม่ทำพฤติกรรมมากเพียงนั้น

ฟิชไบน์และไอเซนเสนอการวัดเจตคติต่อพฤติกรรม 2 วิธี คือ การวัดเจตคติต่อพฤติกรรมโดยทางตรงและโดยทางอ้อม หรือวัดจากความเชื่อ (Belief Based Measure) เจตคติที่วัดโดยทางอ้อมจากความเชื่อเป็นตัวกำหนดเจตคติทางตรง

3.1 **เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม** (A_B) ไอเซนและฟิชไบน์ (1980: 54-55) เสนอว่าการวัดเจตคติทางตรงนี้สามารถใช้มาตรวัดเจตคติมาตรฐานอื่น ๆ เช่น มาตรฐานการประมาณค่าของลิเคิร์ต มาตรฐานตรรกภาพรอกูเทากันของเธอร์สโตน หรือมาตรกัตต์แมน เข้ามาวัดแทนก็ได้ แต่มาตรที่นิยมใช้กันมาก คือ มาตรจำแนกความหมาย (Semantic Differential Scale) ของ Osgood, Suci และ Tannenbaum (1957) โดยใช้คำคุณศัพท์ขั้วคู่ (Bipolar) และมิติการประเมินในการวัดเจตคติ แม้ว่าการจำกัดการวัดเจตคติอยู่กับการประเมินเพียงอย่างเดียว อาจไม่ได้จับภาพที่ซับซ้อนของเจตคติได้หมด แต่ก็ถือว่าได้จับภาพส่วนที่สำคัญที่สุดของเจตคติได้

นอกจากนี้ การวัดเจตคติและความเชื่อต่อพฤติกรรมจะต้องเป็นการวัดระดับบุคคล ไม่ใช่การวัดระดับทั่วไป เช่น

วิธีที่ 3 เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุด จนถึงความเชื่อที่รวมความถี่ได้ประมาณ 75% ของความถี่ทั้งหมด

คำตอบมากมายที่ได้รับมาตอนต้น เรียกความเชื่อเด่นชัด (Salient Beliefs) ส่วนความเชื่อที่เลือกจากค่าความถี่สูงมาแล้วเรียกความเชื่อเด่นชัดที่มีความถี่สูง (Modal Salient Beliefs) แล้วนำไปสร้างมาตรฐานความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำและการประเมินผลการกระทำเป็นขั้วคู่ที่มีคะแนน บวก-ลบ จาก +3 ถึง -3 ดังตัวอย่าง

การทำวิจัยในชั้นเรียนของท่าน ทำให้ท่านทราบปัญหาของนักเรียน
 เป็นไปได้ _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 +3   +2   +1   0   -1   -2   -3

การทราบปัญหาของนักเรียนสำหรับฉันเป็นสิ่งที่
 ดี _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เลว
 +3   +2   +1   0   -1   -2   -3

จากนั้นจึงคำนวณผลรวมของผลคูณของคะแนนที่ได้จากมาตรวัดความหนักแน่นของความเชื่อและการประเมินผลกรรม ดังตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การศึกษาเจตคติของครู ก. ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัย ในชั้นเรียนของฉัน	การประเมิน ผลกรรม	ความหนักแน่น ของความเชื่อ	รวม
1. การได้ปรับปรุงการเรียนการสอน	+3	-2	-6
2. การได้พัฒนาวิธีการเรียนการสอน ใหม่ ๆ	+3	-2	-6
3. การทราบปัญหาของนักเรียน	+2	+3	+6
4. การเป็นครูที่มีเหตุผลมากขึ้น	+3	+3	+9
รวม ($\sum b_i e_i$)			+3

เนื่องจากคะแนนความหนักแน่นของความเชื่อ และคะแนนการประเมินผลกรรมแต่ละตัวมีค่าตั้งแต่ -3 ถึง +3 เมื่อนำมาคำนวณหาผลรวมผลคูณของคะแนนความหนักแน่นของความเชื่อและการประเมินผลกรรม ซึ่งจากตัวอย่างในตารางที่ 1 นี้มีจำนวน 4 คู่ ดังนั้น คะแนนเจตคติต่อ

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงมีค่าที่เป็นไปได้จาก -36 ถึง +36 และมีค่ากลางที่ศูนย์ จากผลรวมที่ได้ในตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ครู ก. มีเจตคติทางบวกเพียงเล็กน้อยต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ และการประเมินผลของการกระทำกับเจตคติต่อพฤติกรรม สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$A_B = f \left(\sum_{i=1}^n b_i e_i \right) \dots\dots\dots (1)$$

A_B = เจตคติต่อพฤติกรรม

b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ i

e_i = การประเมินผลของการกระทำ i

n = จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) (Ajzen และ Fishbein 1980: 73-76)

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าผู้ที่มีความสำคัญต่อเขา ส่วนมากคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น

ไอเซนและฟิชไบน์ เสนอวิธีการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไว้ 2 วิธี คือ

2.1 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นการประเมินความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น ๆ รูปแบบหนึ่งที่ใช้กัน คือ

คนที่มีความสำคัญต่อฉันส่วนมากคิดว่า ฉันควรทำวิจัยในชั้นเรียน

เป็นไปได้ _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

2.2 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลต่อการกระทำของตน (Normative Beliefs) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply)

ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนี้จะเป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงเป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่า บุคคลเฉพาะหรือกลุ่มคนเฉพาะคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น เช่น ผู้บริหารโรงเรียนของฉัน คิดว่าฉันควรทำวิจัยในชั้นเรียน จะเห็น

ได้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนั้น จะเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่เฉพาะเจาะจงมากกว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญสำหรับเขา (Ajzen และ Fishbein 1980: 73) การหาความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง อาจทำได้โดยการถามคำถามดังต่อไปนี้

ถ้าท่านจะทำการวิจัยในชั้นเรียน ท่านคิดว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่เป็นแรงจูงใจ หรือสนับสนุนให้ท่านคิดที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียน

จากนั้นทำการคัดเลือกความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง เช่นเดียวกับการคัดเลือกความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับเจตคติต่อพฤติกรรม โดยพิจารณาเฉพาะกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูง เมื่อได้กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดแล้วก็สามารถนำไปสร้างมาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงได้ ดังตัวอย่าง

ผู้บริหารโรงเรียนของท่าน คิดว่าท่านควรหรือไม่ควรทำการวิจัยในชั้นเรียน

ควร _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ไม่ควร
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

และสร้างมาตรวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ท่านต้องการทำตามในสิ่งที่ ผู้บริหารโรงเรียนของท่าน ประสงค์ให้ท่านทำ

ต้องการมาก _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ไม่ต้องการเลย
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

ในการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จะต้องมีความสอดคล้องกันในแง่ของการกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$SN = f \left(\sum_{j=1}^m NB_j MC_j \right) \dots\dots\dots (2)$$

- SN = การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
 NB_j = ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง j
 MC_j = แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง j
 m = จำนวนกลุ่มอ้างอิง

จากสมการที่ (1) และ (2) สามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ว่า

$$B \sim I = f (A_B \cdot \beta_1 + SN \cdot \beta_2) \dots\dots\dots (3)$$

เมื่อ β_1 และ β_2 เป็นน้ำหนักที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ

5. ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของเจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Ajzen and Fishbein 1980: 58-59)

โดยส่วนมากแล้วมักจะพบว่าบุคคลจะมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรม ถ้าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรกระทำพฤติกรรมนั้น และมีเจตคติทางลบ ถ้าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen and Fishbein 1980: 58) แต่บางครั้งองค์ประกอบทั้งสองก็ไม่ไปด้วยกัน เช่น บุคคลอาจมีเจตคติทางบวกต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น แต่เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น เจตนาของบุคคลจะขึ้นกับความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบทั้งสองของแต่ละบุคคล โดยที่องค์ประกอบทั้งสองจะมีน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ที่เป็นตัวกำหนดเจตนา น้ำหนักความสำคัญเชิงสัมพัทธ์นี้อาจเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมหนึ่งไปอีกพฤติกรรมหนึ่ง และจากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่ง น้ำหนักขององค์ประกอบทั้งสองนี้ร่วมกันทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรม การผันแปรตัวใดตัวหนึ่งในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น (การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา) อาจจะมีอิทธิพลต่อความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติและกลุ่มอ้างอิง

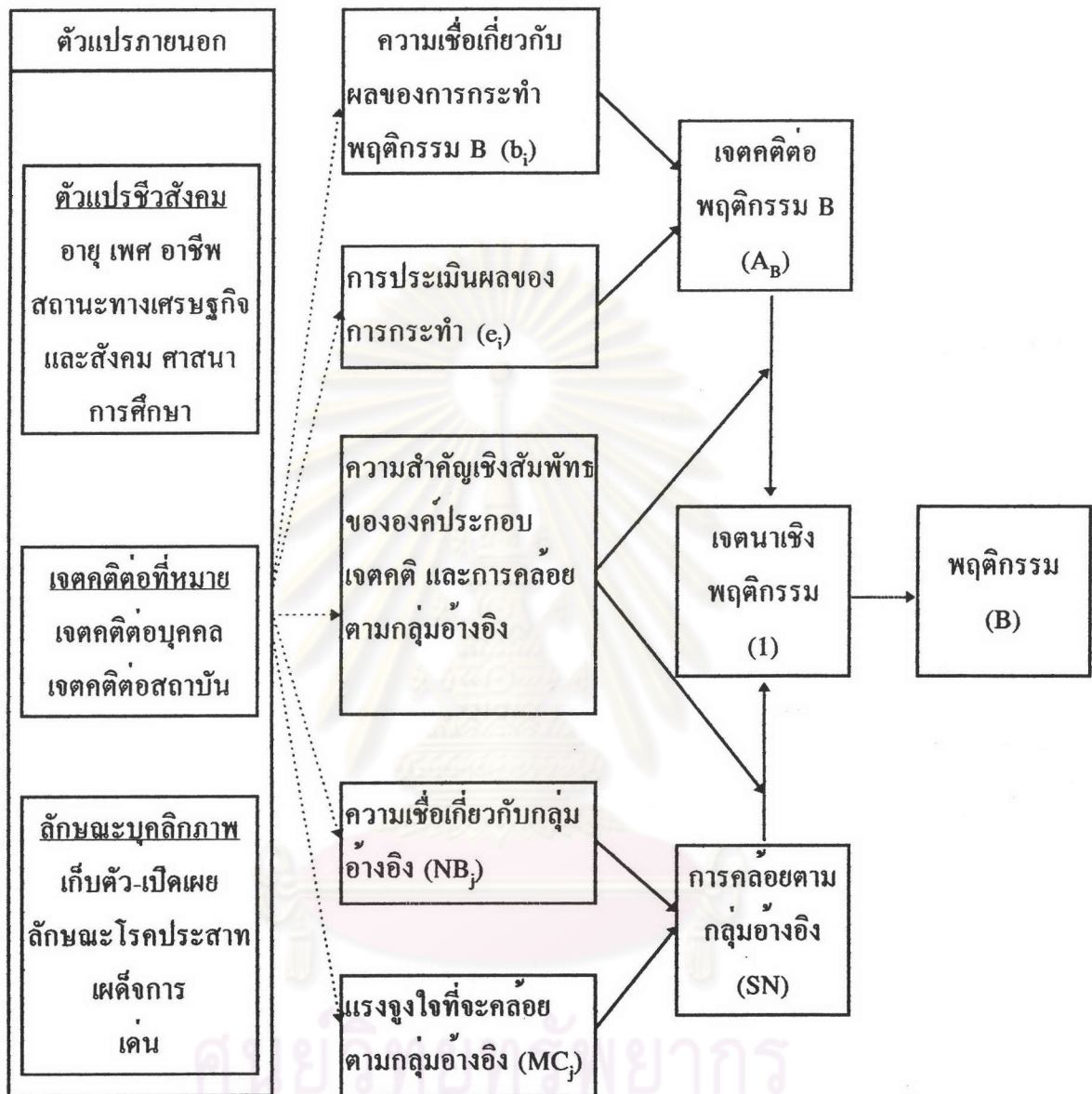
6. ตัวแปรภายนอก (External Variables) (Ajzen and Fishbein 1980: 70-91) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่างจากทฤษฎีอื่นตรงที่ไม่พยายามจะอธิบายพฤติกรรม โดยอ้างอิงถึงตัวแปรภายนอก ซึ่งได้แก่

6.1 ตัวแปรชีวสังคม (Demographic Variable) เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา การศึกษา

6.2 เจตคติที่มีต่อที่หมาย เจตคติต่อบุคคล และเจตคติต่อสถาบัน

6.3 ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) เช่น ลักษณะการเก็บตัว ลักษณะการเปิดเผยตัวเอง มีอาการทางประสาท ลักษณะมีอำนาจ และลักษณะเด่น

สรุปสาระของทฤษฎีได้ดังภาพที่ 2

..... แสดงความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกับตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี

————— แสดงความสัมพันธ์โดยตรงเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen and Fishbein 1980: 84)

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความจริง โดยอาศัยการสังเกตและการให้เหตุผลเชิงนิรนัย หรือเป็นการศึกษาโดยอาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์ เมื่อนำหลักการวิจัยมาใช้ในวงการศึกษา จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเพื่อใช้ในการทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายใต้อสภาพทางการศึกษา (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

M. Jones Cameron (1983) ได้กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการแก้ปัญหา พัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยครูผู้ปฏิบัติการสอน ซึ่งมีมุมมองที่มากด้วยประสบการณ์โดยอาชีพ เข้าลึกถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงต่าง ๆ ในชั้นเรียนของตน ครูโดยอาชีพเป็นผู้ที่ต้องใช้การตัดสินใจอยู่เสมอ ทั้งในกระบวนการเรียน การสอน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในชั้นเรียน การทำวิจัยเพื่อช่วยให้ครูได้ค้นหาสิ่งที่ถูกต้อง และค้นคว้าเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสมกับชั้นเรียนของตน ทำให้ครูสามารถที่จะแปรผลการวิจัยเป็นการกระทำจริงได้ในชั้นเรียน

Michael Bassey (1986) กล่าวว่า ได้มีการนำการวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้ คือ

1. เพื่อการตรวจสอบปัญหาและการแก้ปัญหาในสภาพการณ์พิเศษเฉพาะ หรือเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูในสภาพแวดล้อมที่พิเศษเฉพาะต่างจากที่อื่น
2. เพื่อฝึกหัดครูในระหว่างการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูเกิดทักษะและวิธีการสอนที่ใหม่ กระตุ้นให้ครูลึกขุดการคิดวิเคราะห์ปัญหา มีการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การมองปัญหาอย่างเข้าใจ และมีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ ในกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของตน
3. เพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเรียนการสอน กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ความต้องการพัฒนานวัตกรรม สื่อการสอน และอื่น ๆ
4. เพื่อเป็นการนำทฤษฎีให้มาสู่การปฏิบัติโดยครูนักปฏิบัติการ โดยความร่วมมือกับนักวิจัย ผู้เป็นนักสังเกตการณ์ เกิดความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยและครู ทำให้ครูมีความรู้ทางระเบียบวิธีวิจัยมากขึ้น

Arthur W. Foshay (1994: 317-325) กล่าวว่า เหตุผลที่ครูต้องเป็นนักวิจัย เพราะ

1. ครูในโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอย่าง ไม่สามารถจะใช้ผลการวิจัยจากที่อื่น มาปรับปรุงโรงเรียนได้ เพราะผลการวิจัยไม่สามารถจะนำมาใช้ได้กับโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ไม่มีความพร้อม หรือดีเกินกว่าที่อื่น ทำให้ไม่สามารถจำแนกตัวแปรต่าง ๆ ตามที่ปรากฏใน ผลงานวิจัยทั่วไป มาประยุกต์ใช้กับตัวแปรของโรงเรียน

2. ครูบางคนต้องการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ครูควรเป็นผู้ออกแบบงานวิจัยด้วยตนเอง และปฏิบัติการจริงในชั้นเรียนของตน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการสอนของตนเองขึ้นมา

M. Jones Cameron (1983) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาหลักสูตรและ แผน โดย

1. การที่ครูผู้ปฏิบัติการ นำหลักสูตรไปใช้ในการดำเนินกระบวนการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน เมื่อเกิดปัญหาที่ต้องทำการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และสะท้อนกลับปัญหาในการ ใช้หลักสูตร

2. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและแผน โดยครูผู้ปฏิบัติการสอนร่วมกันวินิจฉัยปัญหาที่ เกิดขึ้นจริงในการใช้หลักสูตร

โรบิน แมคแทกการ์ด (2535) เน้นว่า การทำวิจัยปฏิบัติการควรมีลักษณะที่ประสาน งานกัน และเป็นกลุ่มการทำงาน ดังนี้คือ

1. การทำงานภายในชุมชน โดยคณะครูในโรงเรียน ครูกับผู้ปกครองนักเรียน ครูกับ คณะกรรมการภายในชุมชน โรงเรียนกับชุมชน

2. การทำงานร่วมกับนักวิจัย โดยครูกับนักวิจัย คณะครูกับคณะนักวิจัย

Louis Cohen and Lawrence Manion (อ้างถึงใน วันทนา ชูช่วย, 2533) ได้กล่าวถึงการ ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูว่า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดและประเมินปัญหา ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติงานในทุก ๆ วันของครู

ขั้นที่ 2 การตกลงเสนอแนวทางการวิจัยในระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู, นัก วิจัย, ที่ปรึกษา, ผู้สนับสนุน เพื่อเสนอเค้าโครงการทำให้ปัญหาชัดเจนขึ้น การกำหนดองค์ ประกอบที่เป็นเหตุเป็นผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นจุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว

ขั้นที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาผลงานอื่น ๆ ในด้านการตั้งวัตถุประสงค์ กระบวนการ และปัญหาที่ประสบ

ขั้นที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งสมมุติฐานที่สามารถทดสอบได้

ขั้นที่ 5 เลือกวิธีการดำเนินการวิจัย เช่น กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้

ขั้นที่ 6 ประเมินวิธีดำเนินการที่เลือกในขั้นที่ 5

ขั้นที่ 7 การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 8 การแปลผลข้อมูล

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีระบบ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา, 2538) เสนอเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา เป็นปัญหาที่กำหนดเพื่อการปรับปรุงการเรียน การสอน และพัฒนางานการสอนได้

2. ขั้นแนวทางแก้ปัญหา ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิธีการใหม่ ๆ มาตัดสินใจเลือก แนวทางที่เหมาะสมที่สุด แล้วกำหนดชื่อเรื่อง บทนำของปัญหา ประโยชน์ที่ต้องการในการพัฒนา เสนอข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความสำคัญของปัญหา ผลกระทบของปัญหา และสาเหตุของปัญหา ระบุเหตุผลในการเลือกแนวทางเพื่อแก้ปัญหา

3. ขั้นพัฒนาสิ่งที่จะใช้แก้ปัญหา เป็นขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย การพัฒนานวัตกรรม สื่อการเรียนการสอน

4. ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา โดยการทดลองและบูรณาการไปกับการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน

5. ขั้นประเมินผลการแก้ปัญหา ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดมุ่ง หมายในการแก้ปัญหา

6. การเขียนรายงานการวิจัย ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะที่ตรงประเด็นปัญหา

การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและชั้นเรียน ของ เลวิน (โรบิน แมคแทกการ์ด, 2535) มีขั้นตอนที่สำคัญคือ การวางแผนกำหนดการแก้ปัญหา การ ดำเนินการตามแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแผนต่อไป มี ขั้นตอนเป็นเกลียวสว่าน ดังนี้

1. การวางแผน การเลือกกิจกรรมมากำหนดในแผน ต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถ ปฏิบัติได้ดี มีการตรวจสอบอย่างรอบคอบ มีการวิเคราะห์สภาพการณ์โดยคณะครู และกำหนด ยุทธการดำเนินงานให้อยู่ในแนวของการปฏิบัติจริงให้ชัดเจน โดยเน้นให้เห็นการปฏิบัติการจริงให้ มากที่สุด

2. การปฏิบัติตามแผน

3. การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สังเกตการกระทำ วิธีการกระทำ อิทธิพลเกี่ยวเนื่องกับการกระทำอื่น และผลของการกระทำตามเนื้อหาที่จะต้องปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

4. การสะท้อนภาพหรือการประเมินผลการปฏิบัติการของกลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป

มณีนีภา ชุตินบุตร, (2536) ได้เสนอรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนาระดับโรงเรียน เป็นกระบวนการเชิงระบบดังนี้คือ (กองวิจัยการศึกษา, กรมวิชาการ. 2536)

1. การกำหนดปัญหา ต้องวิเคราะห์ปัญหาตามลำดับ คือ

1.1 การวิเคราะห์ปัญหาในระดับผลผลิต ผลผลิตในชั้นเรียน หมายถึง สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ต้องการให้เกิดในกระบวนการเรียนการสอน

1.2 การวิเคราะห์ปัญหาในระดับกระบวนการ : กระบวนการ หมายถึง องค์ประกอบของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เช่น ปัญหาครู ลักษณะการสอน สื่อ บุคลากร งบประมาณ

2. ระบุเป้าหมายหรือผลที่ต้องการ

3. คิดแนวทางเลือกเป็นการคิดค้นแนวทางวิธีการหรือนวัตกรรมที่สอดคล้องกับผลที่ต้องการ

4. ประเมินทางเลือกที่เหมาะสม จากแนวทางเลือกที่กำหนดไว้หลายแนว นำมาคัดสรรให้เหมาะกับสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน

5. การพัฒนานวัตกรรมและทดลองใช้ นวัตกรรมต้องสำคัญและมีคุณประโยชน์สามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และใช้เป็นตัวอย่างอ้างอิงได้

ตอนที่ 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน

3.1 การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

การสนับสนุนการทำวิจัย ได้มีปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาจนถึงปัจจุบัน เป็นแผนในระยะที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบกำหนดนโยบาย ประสานงาน และดำเนินการ อันเกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมการวิจัยในวงการศึกษา ในส่วนของการจัดอบรมวิจัยปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน ทางกรมวิชาการได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2520 จนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดบทบาทและทิศทางของการวิจัยในโรงเรียน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการวิจัย ไว้ดังนี้คือ (กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ: 2534)

1. การกำหนดบทบาทและทิศทางของการวิจัยในโรงเรียน

1.1 การจัดอบรมเพื่อส่งเสริมการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนขึ้นกับการวางแผน การประสานงาน และงบประมาณ ที่จัดสรรลงสู่หน่วยงานเป็นไปอย่างเหมาะสม

1.2 หน่วยงานการศึกษา ต้องมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนำเทคนิคการวิจัย นำหน้าการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูให้เป็นครูอาชีพ

1.3 บทบาทของผู้วิจัยในชั้นเรียนควรเป็นการวิจัยปฏิบัติการ

1.4 การสร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับผู้วิจัยในการทำผลงานวิชาการให้เข้าใจตรงกัน โดยเฉพาะการนำเทคนิคการวิจัยไปใช้ในระบบโรงเรียน

1.5 การแต่งตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายการวิจัยกำหนดเครือข่ายองค์กรให้คำแนะนำปรึกษาในการทำวิจัย หรือผลงานทางวิชาการในระดับท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ ต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจน

1.6 ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและช่วยเหลือครูเกิดความต้องการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. แนวทางการพัฒนาครูเพื่อการวิจัยในโรงเรียน

2.1 ควรใช้หลักนิเทศภายในโรงเรียน ให้ครูเกิดความตระหนักในการทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นผลงานทางวิชาการในการขอตำแหน่งได้ด้วย

2.2 การส่งเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อครูจะได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลการวิจัยหรือผลงานทางวิชาการในระดับชั้นเรียน

2.3 การนำระบบข้อมูลการวิจัย โดยให้มีศูนย์สนเทศการวิจัยในหน่วยงานหลัก ระดับเขตการศึกษา และระดับจังหวัดอย่างจริงจัง

2.4 การให้ความสำคัญต่อผลการวิจัยในชั้นเรียน โดยการช่วยกันเผยแพร่และยกย่องเชิดชูผู้ผลิตผลงานอย่างต่อเนื่อง

2.5 ต้องกำหนดเป็นนโยบายหลักที่ชัดเจน ว่าการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร

ผลการดำเนินงานตามนโยบายและแนวทางการวิจัยทางการศึกษา ของ กระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ฯ ระยะเวลาที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2536) ซึ่งเป็นช่วงครึ่งหนึ่งของนโยบาย มีดังนี้ (กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ; 2536)

1. นโยบายด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำวิจัย

1.1 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ได้มีการจัดบรรยายทางวิชาการตามหน่วยงานต่าง ๆ การจัดรางวัลสำหรับผู้ทำผลงานวิจัยดีมีคุณภาพ ส่วนการจัดนิทรรศการและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการวิจัย ยังมีได้ดำเนินการ

1.2 การสนับสนุนการทำวิจัยและการอำนวยความสะดวกการทำวิจัย การจัดทำแผนการติดตามโครงการวิจัย แผนการติดตามภาพรวมความสำเร็จของนโยบาย การหาทุนอุดหนุน การประกาศทุนอุดหนุน ส่วนการสนับสนุนด้านการพัฒนางานในความรับผิดชอบ และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกยังทำได้จำกัด

1.3 การประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน่วยงานการวิจัยได้มีการแต่งตั้งผู้ประสานงานวิจัย ผู้ให้คำปรึกษาวิจัย การจัดตั้งชมรมการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพงานวิจัย ส่วนการจัดทำระบบฐานข้อมูล การส่งเสริมการวิจัยเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางและภูมิภาค กระทำได้จำกัด

2. นโยบายด้านส่งเสริม เผยแพร่ และประยุกต์ใช้งานวิจัย

เป็นลักษณะการใช้ข้อมูลจากการวิจัยและพัฒนา ออกเผยแพร่ และนำมาจัดทำแผนการวิจัย ส่งเสริมการพัฒนาเทคนิคการเขียนรายงานการวิจัยฉบับย่อ พัฒนาระบบสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์งานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ให้ถึงมือผู้ใช้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับนโยบายส่งเสริมการวิจัยจากกระทรวงศึกษาธิการ และมีการส่งเสริมการวิจัยของบุคลากรทางการประถมศึกษา โดยผู้ทำวิจัยจะได้รับผลประโยชน์จากการทำวิจัยในการปฏิบัติงาน โดยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นผลงานทางวิชาการในการขอเลื่อนตำแหน่ง โดยครูผู้สอนจะเลื่อนจาก อาจารย์ 2 ระดับ 6 เป็นอาจารย์ 3 ระดับ 7 ผู้บริหารจะเลื่อนจากผู้บริหาร 8 เป็นผู้บริหาร 9 และศึกษานิเทศก์จะเลื่อนจากศึกษานิเทศก์ 6 เป็นศึกษานิเทศก์ 7 เพราะการเลื่อนตำแหน่งในช่วงดังกล่าว คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้กำหนดว่า ครูผู้สอนผู้บริหารหรือศึกษานิเทศก์ ต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิชาการ (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531) ผลงานทางวิชาการที่กำลังได้รับความสนใจในการขอเลื่อนตำแหน่งของบุคลากรทางการศึกษามากที่สุด คือ ผลงานที่เป็นรายงานการวิจัย (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531)

จากนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ของ กรุงเทพมหานคร ในแผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร สังกัด กรุงเทพมหานคร มีความรู้ทาง

ระเบียบวิธีวิจัยและวัดผล มีทักษะการปฏิบัติการวิจัย ฝ่ายวิจัยและพัฒนา การศึกษาได้จัดให้มีโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาโครงการอบรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นโครงการต่อเนื่องกันมา จนถึงแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 4 เป็นโครงการสัมพันธ์กับโครงการศูนย์วิชาการของสำนักงานเขตทั้ง 38 เขต ในกรุงเทพมหานคร จัดอบรมข้อความรู้ทางการวิจัยแก่บุคลากรและครู ในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และกระบวนการวิจัยประเภทต่าง ๆ มีความสามารถนำความรู้ไปใช้วางแผนงานวิจัย ศึกษาปัญหาและปรับปรุงระบบงานในหน่วยงาน และเพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่องานการวิจัย จำนวนครูที่ผ่านการอบรมและสถานที่จัดอบรม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครูและระยะเวลาการอบรมการวิจัยตามสถานศึกษา

รุ่นที่	สถานที่จัดอบรม	ระยะเวลา (เดือน)	จำนวนครู (คน)
1	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	3	28
2	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	3	29
3	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)	6	28
4	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)	6	28
5	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3	30
6	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3	27
7	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3	27
8	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3	27
9	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	3	27

ครูที่ผ่านการอบรม เมื่อกลับโรงเรียนจะได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำงาน นอกเหนือจากการสอนเป็นฝ่ายวัดผล ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และประสานงานกับฝ่ายวัดผล ของสำนักงานเขตที่สังกัด ผลจากการได้รับความรู้พื้นฐานทางการวิจัย เป็นแรงกระตุ้นให้ครูส่วน หนึ่งมุ่งศึกษาต่อระดับปริญญาโท และพัฒนาตนเองในหน้าที่ที่รับผิดชอบ จนสามารถผ่านการ สอบคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้บริหาร ในปัจจุบันได้มีครูที่ผ่านการอบรมวิจัยส่วนหนึ่งก้าวขึ้นเป็นผู้ช่วย ผู้บริหาร และเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ

นอกจากโครงการทั้งสองแล้ว กรุงเทพมหานครได้เพิ่มโครงการให้ทุนอุดหนุนการวิจัย โดยได้จัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัย จำนวน 10 ทุน ๆ ละ 20,000 บาท รวมเป็นเงิน 200,000 บาท แก่นิสิต นักศึกษา หรือข้าราชการ ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

3.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัยในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ประกอบด้วยปัจจัยที่สัมพันธ์กัน 3 ด้าน คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัย ปัจจัยด้านหน่วยงานวิจัยและบริบทของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช; 2524)

1. **ปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัย** เป็นลักษณะปัจจัยส่วนตัวด้านสมรรถภาพทางการวิจัย ความรอบรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์วิจัย และการถ่ายทอดผลการวิจัย

นพรัตน์ ชูชาติวรรณกุล (2529) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพของนักวิจัย ตามการรับรู้ของนิสิตครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักวิจัยควรมีสมรรถภาพการวิจัยด้านจิตอารมณ์ ดังนี้คือ

- 1.1 ตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของการวิจัย
- 1.2 มีศรัทธาต่อการวิจัย
- 1.3 มีเหตุผล
- 1.4 ไม่เชื่อสิ่งใดง่าย ๆ
- 1.5 กล้าวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่าง ๆ ด้วยหลักเหตุผล
- 1.6 ช่างสังเกตอย่างมีระบบ
- 1.7 ยอมรับฟังความคิดเห็นและคำวิจารณ์ของผู้อื่น
- 1.8 ซื่อสัตย์และมีใจเป็นกลางไม่อคติ
- 1.9 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่ออธิบายข้อปัญหา
- 1.10 มีความอยากรู้อยากเห็น
- 1.11 มีความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน
- 1.12 มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ทำอะไรต้องให้สำเร็จ)
- 1.13 ชอบศึกษาค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ
- 1.14 มีความคิดอิสระ (เป็นของตนเอง) ริเริ่มและสร้างสรรค์
- 1.15 นิยมใช้สารสนเทศ (Information) เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

1.16 มีความละเอียดรอบคอบ ทำงานเป็นระบบ

1.17 ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่มตัวอย่าง

1.18 ไม่บิดเบือนข้อมูลที่รวบรวมมาได้เพื่อให้สนับสนุนผลการวิจัยที่ตนคาดหวังไว้
สมรรถภาพนักวิจัยด้านความรู้ความสามารถ มี 3 ด้าน คือ

(1) ด้านความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระที่เป็นพื้นฐาน เพื่อการวิจัย 3 รายการ

คือ

(1.1) มีความรู้ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย

(1.2) มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย

(1.3) มีความรู้ความสามารถในด้านบริหารและการจัดการ

(2) ด้านความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระที่วิจัย 1 รายการ คือ มีความรู้ในเนื้อหา
สาระที่จะทำการวิจัย

(3) ด้านความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัย 5 รายการ คือ

(3.1) สามารถกำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

(3.2) สามารถกำหนดเงื่อนไขของการวิจัยได้ถูกต้องและรัดกุม

(3.3) สามารถเลือกและพัฒนาเทคนิคและเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้อย่างเหมาะสม

(3.4) สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการใช้

คอมพิวเตอร์ได้

(3.5) มีความสามารถในการใช้ระเบียบวิธีวิจัย

2. **ปัจจัยด้านหน่วยงานวิจัย** มีโครงสร้างของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ มีศูนย์
ข้อมูลที่ดี มีอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการวิจัย มีทุนสำหรับทำวิจัย มีระบบบริหาร
ที่ดี มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูง

3. **ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบททางการศึกษา** ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม เช่น
ความใจกว้างยอมรับการวิจารณ์ ความต้องการผลงานวิจัย ผลตอบแทนด้านความก้าวหน้าทาง
วิชาการ การยอมรับจากหน่วยงาน

Herzberg (1959) ได้เสนอปัจจัย 2 ด้าน ที่ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติการ คือ
ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน

ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารควรใช้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่

1. **การได้รับการยอมรับนับถือ** หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือ ไม่ว่าจะจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้มาขอคำปรึกษา จากบุคคลในหน่วยงาน หรือบุคคลทั่วไป การยอมรับนับถือนี้อาจอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงความออกอื่นใดที่ทำให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ
2. **ความสำเร็จในงาน** หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครั้นผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจในผลงานสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง
3. **ความก้าวหน้า** หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่งให้สูง มีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ได้รับการฝึกอบรมและดูงาน
4. **ความรับผิดชอบ** หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด
5. **ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ** หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทนายให้ต้องลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังผู้เดียว

ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่ค้ำจุนให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีปัจจัยนี้บุคคลอาจเกิดความไม่ชอบที่จะปฏิบัติงาน ได้แก่

1. **โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต** หมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงาน การได้รับการพัฒนา ความรู้ความสามารถ และทักษะจากการปฏิบัติงาน
2. **เงินเดือน** เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น เป็นที่พอใจของบุคคลที่ทำงาน
3. **ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน** หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นปฏิกริยาหรือวาทะที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี
4. **การนิเทศงาน** หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ การติดตาม และการตรวจสอบ การส่งเสริมศักยภาพส่วนบุคคล และการใช้บทบาทความเป็นผู้นำในการนิเทศ

5. **นโยบายและการบริหาร** หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์การที่มีประสิทธิภาพ

6. **สภาพการทำงาน** ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการสอน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ

7. **ความเป็นอยู่ส่วนตัว** หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ของเขา เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้เขาไม่มีความสุข และไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

8. **สถานะทางอาชีพ** หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม มีเกียรติและศักดิ์ศรี

9. **ความมั่นคงในงาน** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน และยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์การ

ตยณที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เยาวภา เจริญบุญ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนวุฒิปริญญาโท ที่เคยทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 52 คน และครูผู้สอนวุฒิปริญญาโทที่ไม่เคยทำวิจัยหลังจากจบการศึกษา จำนวน 52 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามได้ข้อค้นพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่

1. ความต้องการในการหาวิธีสอนที่จะทำให้นักเรียนสนใจ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูมีความคิดเห็นว่า จากระเบียบการประเมินผลทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งขาดความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียน ด้วยจิตสำนึกของครูที่คิดว่าเป็นภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องแสวงหาเทคนิควิธีให้นักเรียนหันมาสนใจเรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

2. เพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียน แรงผลักดันจากปัญหานี้มาจากลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาและน่าเป็นห่วงในอุปนิสัยที่ไม่สนใจจะรับรู้ด้านการเรียนรู้ ไม่มีความสนใจที่จะมาสอบถาม เพื่อให้ผ่าน

3. เพื่อทำผลงานอาจารย์ 3

4. การให้การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่าในบางโรงเรียนผู้บริหารให้การสนับสนุนการทำวิจัยเป็นอย่างมาก โดยเชิญผู้รู้ทางด้านการทำวิจัย ผู้ที่เคยทำผลงานทางด้านการวิจัยมาให้การอบรม ชี้แนะ แนวทางการทำวิจัยในโรงเรียน หรือชั้นเรียนในช่วง

โรงเรียนในช่วงโรงเรียนปิดเทอม สนับสนุนส่งเสริมให้ครูไปอบรมการทำวิจัยซึ่งสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น อีกทั้งให้การสนับสนุนด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการทำวิจัย เพื่อให้ครูนำผลการวิจัยนั้นไปเป็นผลงานทางวิชาการอีกด้วย

5. เพื่อนครูให้ความร่วมมือ ร่วมทำวิจัยในชั้นเรียน ตั้งแต่การช่วยวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้กลุ่มครูทำวิจัยในชั้นเรียน คือ แรงจูงใจและทัศนคติที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และผู้ที่ทำวิจัยได้สำเร็จต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ตนสอน มีนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และมีที่ปรึกษาหรือบุคคลที่มีความชำนาญในการทำวิจัยช่วยชี้แนะเมื่อประสบปัญหา

สุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัยของผู้ผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมการวิจัย จากกระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการวิจัยของผู้ผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมวิจัย เมื่อแยกการวิเคราะห์ตามปัจจัยภูมิหลัง มี 5 ตัวแปร คือ (1) การมีประสบการณ์เคยทำวิจัยมาก่อน (2) เคยทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก (3) การเข้าร่วมกิจกรรม “ปะทะสังสรรค์ทางวิชาการ” (4) การเคยมีประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาในการวิจัย และ (5) การอ่านวารสารเกี่ยวกับการวิจัย

ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอก มี 9 ตัวแปร คือ (1) การได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด (2) การยอมใช้เงินทุนของตนเองในการทำวิจัย (3) ความรู้ด้านเทคนิควิธีวิจัย (4) การได้รับความภูมิใจในอาชีพ (5) การได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์กรภาคเอกชนในประเทศ (6) เวลาสำหรับการทำวิจัย (7) แหล่งความรู้ (8) การได้ตำแหน่งทางวิชาการ (9) การได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนต่างประเทศ

ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน มี 2 ตัวแปร คือ (1) ทัศนคติต่อการทำวิจัย และ (2) แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ในการทำวิจัยเมื่อรวมปัจจัยทั้งหมดทุกด้านเข้าสมการทำนาย ได้ตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลิตภาพการทำวิจัย 10 ตัวแปร ตามลำดับ ดังนี้คือ (1) การเคยมีประสบการณ์ในการทำวิจัย (2) การได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด (3) การยอมใช้เงินทุนตนเองในการทำวิจัย (4) มีความคาดหวังได้ความภูมิใจในอาชีพจากการทำวิจัย (5) การเคยมีประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาการวิจัย (6) การมีทัศนคติทางบวกต่อการทำวิจัย (7) การเคยเป็นคณะกรรมการพิจารณา

โครงการวิจัยหรือผลการวิจัย (8) การได้รับเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากหน่วยงานภาคเอกชนในต่างประเทศ (9) แหล่งความรู้ในการทำวิจัย และ (10) เวลาสำหรับการทำวิจัย

ผู้ที่มีผลงานวิจัยเดียว มีทัศนคติต่อการทำวิจัยในระดับปานกลาง การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคคลอื่นอยู่ในระดับปานกลาง มีความคาดหวังผลลัพธ์จากการวิจัยอย่างเดียวคือความภูมิใจในอาชีพ

ผู้ที่มีผลงานวิจัยเป็นคณะ มีทัศนคติต่อการทำวิจัยในระดับสูง มีการรับรู้ด้านการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคคลอื่นในระดับมาก มีความคาดหวังผลลัพธ์จากการทำวิจัย คือได้ความภูมิใจในอาชีพ และการได้ตำแหน่งทางวิชาการ

วันทนา ชูช่วย (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” โดยการสัมภาษณ์ ครูที่ทำกรวิจัย จำนวน 37 คน และครูที่ไม่ทำการวิจัย จำนวน 81 คน จาก 27 โรงเรียน พบว่า ครูที่ทำวิจัยส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท และบางส่วนเป็นครูที่ผ่านการอบรม ทำให้มีพื้นฐานทางการวิจัย มีประสบการณ์การดำเนินงานวิจัย งานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน จะมีงานแผนงาน ได้แก่ งานโครงการและแผนงานสารสนเทศ รองมาเป็นงานทะเบียนวัดผล หัวหน้า และรองหัวหน้าหมวดวิชา เหตุจูงใจในการทำวิจัยของครูมัธยมศึกษา มี

1. เหตุจูงใจภายใน มาจากครูประสบปัญหาที่นำวิจัย และต้องการข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้เพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติ

2. เหตุจูงใจภายนอก เป็นการได้รับมอบหมายและการสนับสนุนจากผู้บริหารใน 26 โรงเรียน ที่มีโครงการวิจัย มี 10 โรงเรียน ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานวิจัยขึ้น และการสนับสนุนจากหัวหน้างาน เช่น หัวหน้าหมวด ผู้ช่วยผู้บริหาร ก็มีความสำคัญต่อครูที่ทำวิจัยเช่นกัน เหตุผลสำคัญอีกประการ คือ ครูที่ทำกรวิจัยมีทัศนคติที่ดีต่อผลงานวิจัย มีความเชื่อถือเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัย มีความต้องการปัจจัยพื้นฐานด้านที่ปรึกษางานวิจัย ผู้ร่วมทำวิจัย เวลาที่ใช้ในการวิจัย ต้องการให้โรงเรียนสนับสนุน โดยลดชั่วโมงสอน จัดตารางสอนให้ว่างติดต่อกัน ส่วนปัจจัยด้านเงินทุนพบว่าแต่ละโครงการใช้งบไม่มาก ใช้วัสดุอุปกรณ์และกลุ่มตัวอย่างภายในโรงเรียน ทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการปัจจัยด้านนี้มากนัก ปัจจัยอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยก็สะดวกและเพียงพอต่อการทำวิจัย ส่วนแหล่งค้นคว้าข้อมูลนั้น กลุ่มครูมีความต้องการให้มีการเผยแพร่งานวิจัยไปยังโรงเรียน และมีหน่วยงานรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ส่วนครูที่ไม่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่จะทำการสอนอย่างเดียว ไม่มีงานรับผิดชอบพิเศษ ไม่เคยอ่านงานวิจัย และไม่เคยอบรมวิจัย มีทัศนคติที่ไม่เชื่อถือผลงานวิจัย ไม่เห็นประโยชน์ในการทำวิจัย เพราะเห็นว่าไม่มีการนำผลการวิจัยมาใช้จริงในโรงเรียน ผลการวิจัยไม่เคยเผยแพร่มาถึงครู งานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้จบการศึกษาและผู้ทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งเท่านั้น กลุ่มครูที่ไม่ทำการวิจัยบางส่วนเห็นว่าการศึกษาในปัจจุบันคือการตอบแบบสอบถาม แต่ผู้ตอบค่อนข้างจะเบื่อกว่า และให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อผลการวิจัย

จากความคิดเห็นของครูทั้งสองกลุ่ม ในเรื่องปัจจัยที่จะจูงใจครูมัธยมศึกษาในการทำวิจัย คือ ต้องชี้ให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำวิจัย โดยการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้ถึงมือผู้ใช้ให้เกิดประโยชน์จริงในโรงเรียน เมื่อครูเห็นว่างานวิจัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาการศึกษา ก็จะมีผู้ต้องการทำการวิจัยเอง การเพิ่มความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย และประสบการณ์ในการทำวิจัย และการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยการกำหนดนโยบายการทำวิจัยในโรงเรียน กระตุ้นด้วยการจัดการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยให้ครูในโรงเรียน อำนวยความสะดวกด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการพิจารณาความดี ความชอบ จากการทำวิจัยพบว่างานวิจัยที่ล้มเลิกกลางคันส่วนมากเป็นงานวิจัยที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิชาการ ส่วนงานวิจัยที่สำเร็จจะเป็นงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้บริหาร จากโครงการวิจัยทั้ง 42 โครงการ พบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับงานหลักทั้ง 6 งานของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ (แต่ก็ยังเป็นงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนน้อยมาก) เป็นโครงการวิจัยที่สำเร็จ 15 โครงการ ดำเนินการอยู่ 19 โครงการ และล้มเลิก 8 โครงการ

คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) (2536) ทำการศึกษา “สภาพการทำวิจัยของอาจารย์โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ช่วงปี พ.ศ.2520 - 2535” พบว่า อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ (ฝ่ายประถม) ทำวิจัย ร้อยละ 53 และทำวิจัยโครงการเดียวร้อยละ 54 เคยทำ 2 โครงการร้อยละ 33 และที่เหลือทำ 3 - 4 โครงการ อาจารย์ที่ทำวิจัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมานาน สัดส่วนของผู้ที่ทำวิจัยสูงสุด คือ ร้อยละ 76 มีประสบการณ์การทำงาน 10-14 ปี อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีการทำวิจัย ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่างานวิจัยหลายโครงการ (ร้อยละ 43) ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่อาจารย์จะต้องใช้ในการสอนในปัจจุบัน

พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร” โดยใช้ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ชเบิร์ก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำหรือไม่ทำวิจัยของอาจารย์ เรียงตามลำดับดังนี้คือ ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งราชการ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร เงินที่ได้รับ และการได้รับความยอมรับนับถือ แต่ปัจจัยที่ใช้ทำนายเพื่อจำแนกกลุ่มอาจารย์ที่เคยทำและไม่เคยทำวิจัยได้ถูกต้องมี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าในตำแหน่งการทำงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างในกลุ่มอาจารย์ที่เคยทำและไม่เคยทำวิจัย มีปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน สภาพการทำงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร เงินที่ได้รับ และการได้รับความยอมรับนับถือ

สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 392 คน พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ด้านชีวิตสังคมและจิตวิทยา มีอายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด การเข้าร่วมกิจกรรมปะทะสังสรรค์ทางวิชาการ การอ่านวารสารต่างประเทศเกี่ยวกับการวิจัย เวลาที่ใช้ในการทำวิจัย เวลาในอุดมคติในการทำวิจัย ทศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมุ่งมั่นอนาคต จากปัจจัยลักษณะหน่วยงานมี 2 ตัวแปร คือ ขนาดของหน่วยงานและการสนับสนุนจากหน่วยงาน ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยและการประสานความเข้าใจในหมู่นักวิจัย จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ พบว่า เหตุผลหรือแรงจูงใจในการทำวิจัยของอาจารย์ เชิงพัฒนาตนเอง ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อเสียง เกียรติยศ การยอมรับ ยกย่อง รายได้ ค่าตอบแทน ในเชิงพัฒนาวิชาการ ได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็น อยากทราบ สนใจใคร่รู้ เพื่อนำผลมาใช้ในการเรียนการสอน พัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอน แสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อตอบคำถามปัญหา ข้อสงสัย ข้อข้องใจ ในเชิงพัฒนาสังคม ได้แก่ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม เพื่อแก้ปัญหาพัฒนาประเทศ เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ เป็นความรับผิดชอบ เพื่อชื่อเสียงของหน่วยงาน ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ขาดเงินสนับสนุน ไม่มีเวลา สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรช่วยเหลือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน

สุภาวัฒน์ เวชประดิษฐ์ (2531) ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์จังหวัดสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการทำวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา พบว่า ศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ

ต่อโครงการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 40-49 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นผู้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย โดยได้รับความรู้จากการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวิจัย มีปัญหาด้านการใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยทางจังหวัดมีเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพราะไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงใช้การคำนวณวิเคราะห์ด้วยเครื่องคิดเลข

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2528) ทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการการเสริมสมรรถภาพการวิจัยทางการศึกษา” พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาคเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการวิจัยร้อยละ 26.7 เคยเรียนที่เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาร้อยละ 51.1 มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยร้อยละ 18.6 ความต้องการการเสริมสมรรถภาพในด้านการอ่านงานวิจัย พบว่าครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ต้องการความรู้ด้านการอ่านงานวิจัยและสถิติ ความสามารถในการอ่านงานวิจัย และการใช้ผลงานวิจัยทางการศึกษาของครูประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเคยรับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการวิจัย การเคยเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการวิจัย และการเคยทำงานวิจัยมาก่อน มีความต้องการในการใช้แหล่งความรู้ทางการวิจัย อุปสรรคในการใช้ผลงานวิจัย คือ การไม่มีเวลาเพราะงานประจำมีมาก รองลงมา คือ ผลงานวิจัยขาดการเผยแพร่ถึงครูผู้ใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย